

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของอำเภอไชยปราการ

3.1 ข้อมูลทั่วไป

อำเภอไชยปราการแยกจากอำเภอฝางเป็นกิ่งอำเภอเมื่อ 1 มกราคม 2531 ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อ 4 กรกฎาคม 2537 อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 128 กม.

อาณาเขต ทิศเหนือ จดอำเภอฝาง
ทิศใต้ จดอำเภอเชียงดาว
ทิศตะวันออก จดอำเภอฝางและอำเภอพร้าว
ทิศตะวันตก จดอำเภอเชียงดาวและประเทศพม่า

ลักษณะภูมิประเทศ

มีพื้นที่ทั้งหมด 325,812.5 ไร่แบ่งออกเป็น
- พื้นที่ราบ 25,812 ไร่
- ภูเขา 299,375 ไร่
- พื้นน้ำ 625.5 ไร่ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 : ลักษณะภูมิประเทศอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตำบล	ที่ราบ(ไร่)	ภูเขา(ไร่)	พื้นน้ำ(ไร่)	รวม(ไร่)
ศรีดงเย็น	5,671	183,459	295	189,425
หนองบัว	5,665	47,568	142	53,375
ปงคำ	10,935	9,885	105	20,925
แม่ทะลบ	3,541	58,463	83.5	62,087.5
รวม	25,812	299,375	625.5	325,812.5

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

สภาพภูมิอากาศ

ฤดูร้อน ระยะเวลาตั้งแต่ กุมภาพันธ์ ถึงเดือน มิถุนายน อุณหภูมิเฉลี่ย 32 C
 ฤดูฝน ระยะเวลาตั้งแต่ มิถุนายน ถึงเดือน ตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 25 C
 ฤดูหนาว ระยะเวลาตั้งแต่ ตุลาคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย 25 C

การปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 39 หมู่บ้าน มีครัวเรือน 13,345 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 45,350 คน เป็นชาย 23,472 คน เป็นหญิง 21,878 คน (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 : จำนวนประชากรอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตำบล	ชาย(คน)	หญิง(คน)	รวม(คน)
ศรีคองเย็น	7,641	7,334	14,975
หนองบัว	7,892	6,714	14,606
ปงคำ	4,125	4,187	8,310
แม่ทะลบ	3,814	3,645	7,459
รวม	23,472	21,878	45,350

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

3.2 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

1) ด้านเกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรทั้งหมด 42,811 ไร่ (ตารางที่ 3.3) มีเกษตรกรจำนวน 7,904 ครัวเรือน ประกอบอาชีพการเกษตรที่สำคัญคือ

(1) ประกอบอาชีพทำนา 5,127 ครัวเรือน เนื้อที่ 17,112 ไร่ (ตารางที่ 3.4) มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 35,000 บาทต่อปี

(2) ประกอบอาชีพทำสวน 1,106 ครัวเรือน เนื้อที่ 12,013 ไร่ (ตารางที่ 3.5) มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 80,000 บาทต่อปี

(3) ประกอบอาชีพทำไร่ 4,671 ครัวเรือน เนื้อที่ 13,686 ไร่ (ตารางที่ 3.6) มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 50,000 บาทต่อปี

ตารางที่ 3.3 : พื้นที่การเกษตรอำเภอไชยปราการ (30 มิถุนายน 2540)

ตำบล	ทำนา(ไร่)	ทำสวน(ไร่)	ทำไร่(ไร่)	รวม(ไร่)
1. ศรีดงเย็น	7,961	2,837	4,1963	14,994
2. หนองบัว	2,153	4,235	4,211	10,599
3. ปงดำ	2,212	3,161	4,416	9,789
4. แม่ทะลบ	4,786	1,780	863	7,429
รวม	17,112	12,013	13,686	42,811

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตารางที่ 3.4 : การประกอบอาชีพทำนาของอำเภอไชยปราการ (30 มิถุนายน 2543)

ตำบล	พื้นที่(ไร่)	จำนวนครัวเรือน
1. ศรีดงเย็น	7,961	2,388
2. หนองบัว	2,153	635
3. ปงดำ	2,212	664
4. แม่ทะลบ	4,786	1,440
รวม	17,112	5,127

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตารางที่ 3.5 : การประกอบอาชีพทำสวนอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตำบล	พื้นที่(ไร่)	จำนวนครัวเรือน
1.ศรีดงเย็น	2,837	264
2. หนองบัว	4,235	356
3. ปงดำ	3,161	279
4. แม่ทะลบ	1,780	208
รวม	12,013	1,106

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตารางที่ 3.6 : การประกอบอาชีพทำไร่อำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตำบล	พื้นที่(ไร่)	จำนวนครัวเรือน
1.ศรีดงเย็น	4,1963	1,407
2. หนองบัว	4,211	853
3. ปงคำ	4,416	1,720
4. แม่ทะลบ	863	641
รวม	13,686	4,617

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

2) ด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์ (30 มิถุนายน 2540) มีโรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง
ธนาคาร 4 แห่ง บริษัท/ห้างหุ้นส่วนจำกัด 25 แห่ง และมีร้านค้าทั่วไป 450 แห่ง

3) ด้านแรงงาน (30 มิถุนายน 2540) มีแรงงานภาคเกษตรกรรมจำนวน 4,642 คน
ค่าจ้างแรงงานวันละ 100 – 150 บาท มีแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมจำนวน 1,059 คน ค่าจ้าง
แรงงานวันละ 150 บาท

4) ผลผลิตที่สำคัญ คือ ถั่วลิสง ถั่วเขียว กระเทียม และพืชผัก (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 : ผลผลิตที่สำคัญของอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตำบล	ถั่วลิสง		ถั่วเขียว	
	พื้นที่(ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน/ปี)	พื้นที่(ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน/ปี)
1.ศรีดงเย็น	887	860.30	1,359	1,480.90
2. หนองบัว	3,160	3,065.20	530	455.80
3. ปงคำ	2,210	2,143.70	540	464.40
4. แม่ทะลบ	630	611.10	578	497.10
รวม	6,887	6,680.30	3,043	2,898.20

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

3.3 ข้อมูลแหล่งน้ำและการชลประทาน

มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญคือ ลำน้ำฝาง มีพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 2,000 ไร่ และน้ำรุ มีพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 500 ไร่

มีแหล่งน้ำขนาดเล็กคือ บ่อน้ำตื้น 4,714 แห่ง พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ 4,714 ไร่

สระน้ำ	19 แห่ง	พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์	5,460 ไร่
บ่อบาดาล	55 แห่ง	พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์	12,200 ไร่
ฝาย/ทำนบ	97 แห่ง	พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์	10,400 ไร่
ประปา	5 แห่ง	พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์	2,500 ไร่

การชลประทาน มีโครงการชลประทาน 5 แห่งคือ

- อ่างเก็บน้ำห้วยบง พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ 300 ไร่
- อ่างเก็บน้ำหนองป่าขาว พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ 600 ไร่
- อ่างเก็บน้ำไชยปราการ พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ 6,000 ไร่
- อ่างเก็บน้ำทุ่งจอ พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ 2,500 ไร่
- อ่างเก็บน้ำปางคำ พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ 1,400 ไร่

3.4 ข้อมูลทางด้านการคมนาคม

การคมนาคมอำเภอไชยปราการมีเฉพาะทางบกเท่านั้น โดยมีถนนคสล.จำนวน 28 สายเป็นระยะทาง 16 กิโลเมตร รางขางจำนวน 3 สายเป็นระยะทาง 35 กิโลเมตร และเป็นถนนดิน/ลูกรังจำนวน 115 สายเป็นระยะทาง 53 กิโลเมตร

3.5 ข้อมูลทางด้านสังคม

การศึกษา (30 มิถุนายน 2540) มีโรงเรียนจำนวน 27 แห่ง มีห้องเรียน 225 ห้อง มีครูอาจารย์ 222 คน นักเรียน 5,448 คน มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 37 แห่ง วัด 38 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง มีผู้นับถือศาสนาพุทธ 43,934 คน นับถือศาสนาคริสต์ 1,320 คน และผู้นับถือศาสนาอิสลาม 96 คน

งานประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ คือประเพณีสงกรานต์ในช่วงระหว่างวันที่ 12 – 20 เมษายน ประเพณีเสลากกักในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน และประเพณีปอยหลวงพื้นเมืองในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม

โบราณสถานที่สำคัญ คือ พระธาตุจอมคีรี อยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ

3.6 ข้อมูลด้านสาธารณสุข

มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง 1 แห่ง และสถานอนามัย 7 แห่ง มีนายแพทย์ 1 คน พยาบาล 28 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 22 คน ส้วมซึม 9,221 แห่งหรือร้อยละ 96 ของจำนวนครัวเรือนในอำเภอไชยปราการ โรคระบาดที่สำคัญคือไข้เลือดออกระบาดในช่วงเดือนพฤษภาคม – กันยายน และโรคตาแดงระบาดในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน กับช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ 139 คน เป็นชาย 88 คน หญิง 51 คน จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS 80 คน เป็นชาย 42 คน หญิง 38 คน (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 : ข้อมูลด้านสาธารณสุขอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

ตำบล	จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV (ราย)			จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์(ราย)		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
1. ศรีคองเย็น	27	19	8	55	32	23
2. หนองบัว	20	9	11	29	21	8
3. ปงคำ	19	9	10	20	10	10
4. แม่ทะลบ	14	5	9	25	15	10
รวม	80	42	38	139	88	51

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอไชยปราการ(30 มิถุนายน 2540)

3.7 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

อำเภอไชยปราการมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ถ้ำดับเตา อยู่หมู่ที่13 ตำบลศรีคองเย็น ถ้ำผาผึ้ง อยู่หมู่ที่4 ตำบลหนองบัว และอ่างเก็บน้ำไชยปราการ อยู่หมู่ที่9 ตำบลศรีคองเย็น